

1 Moses Gaster, *The Origin and Sources of the Shulchan Aruch, in the report of the Lady Judich Montefiore College, (1893), p. 28*

It was left, however, to R. Joseph Caro to master all that had been written before him, and to apply that vast unrivalled learning to the explanation of the Tur. In commenting on each section he laid bare the whole history of each prescription, marshalled all the authorities, expounded and set forth all the views, and finally after sifting that material, after weighing argument against argument, he arrived at settled conclusions. Each work that was written before his time, each compilation that was made by his predecessors, was as a block of marble which he used for the monumental edifice known as the בית יוסף, the exhaustive commentary to the Tur.

2 ר' יוסף קארו, בית יוסף, הקדמה

ברוך יי' אלהי ישראל אשר ברא עולמו לתכלית האדם ומכל מין האדם בחר לו עם סגולה יעקב חבל נחלתו ומרוב אהבתו לעם קרובו קרבנו לפני הר סיני והנחילנו על ידי מבחר המין האנושי משה רבינו ע"ה תורה ומצות חוקים ומשפטים צדיקים לטוב לנו למען נלך בדרכיו ונמצא חן בעיניו. ויהי כי ארכו לנו הימים הורקנו מכלי אל כלי ובגולה הלכנו וכמה צרות צרורות תכופות וצרות זו לזו באו עלינו עד כי נתקיים בנו בעונותינו ואבדה חכמת חכמיו וגו' (ישעיה כט יד) ואזלת יד התורה ולומדיה כי לא נעשית התורה כב' תורות אלא כתורות אין מספר לסבת רוב הספרים הנמצאים בביאור משפטיה ודיניה. וגם כי הם ע"ה כוונתם היתה להאיר מחשכנו נמשך לנו מתוך האור הטוב שנהנינו מהם ע"ה ספק ומבוכה רבה בהיות כל אחד מחבר ספר לעצמו וכופל מה שכבר כתב וחיבר מי שקדמו או כותב הדין בהיפך מה שכתבו חבירו ולא יזכיר דבריו כי תמצא כמה פוסקים מביאים דין אחד סתם כאילו הוא מוסכם בלי שום חולק וכשתחקור בדבר תמצא שגדולים חלוקים בו כמו שזה ברור במקומות אין מספר למי שעיין בספרי הפוסקים ועיין מקום דבריהם בגמרא ובפוסקים הקודמים :

ואם יאמר אדם בכל דין שיצטרך לחקור שרשו ומוצאו בדברי הגמרא והמפרשים והפוסקים כולם יכבד הדבר עליו מאד. כל שכן כי ילאה למצוא הפתח לדעת מקום הדין בתלמוד. כי עם היות שזיכנו הקב"ה לביאור הרב המגיד ז"ל ולחיבור רבינו ירוחם המורים לנו מקומות הדינים בתלמוד. המעיין בהם יבחין ויכיר חסרונו אם לא יהיה לו היקף גדול בתלמוד. וגם במקומות רבים יחפש ולא ימצא בדבריהם מורה מקום לאותו הדין. אם מגיד המשנה להיות הדין ההוא שלא על פי גירסת הרמב"ם ז"ל או שטתו. ואם רבינו ירוחם להיותו מקצר לפעמים מלהביא כל הדיעות הנאמרות בדין ההוא. אם להיותו כותב המורה מקום בקצת מקומות דרך כלל והמקום שמורה אליו הדין ההוא אינו חוזר אלא לחלק או חלקים מהכלל ההוא ולא לשאר. וילאה המעיין לבקש כל החלקים במקום ההוא אשר הורה אליו ולא ימצא. והגם כי ידע מקום הדין בגמרא יצטרך לעיין כל הסוגיא ההיא עם פירוש רש"י ותוספות ואח"כ לעיין בדברי הרי"ף והרא"ש והר"ן והמרדכי ואח"כ לעיין בהרמב"ם ושאר פוסקים וגם בדברי תשובות הגדולים הנמצאות אצלו לדעת אם הדין ההוא מוסכם מהכל או אם יש בו מחלוקת וכמה מחלוקות בדבר וכדברי מי ראוי להכריע. וזה דבר מבואר בעצמו שהוא דבר שאין לו קצבה :

ואם בדין הבא ליד האדם כך במי שרוצה לידע שרשי כל הדינים על בוריים ולהקיף דברי כל החולקים בהם וחלוקי דברי כל אחד ואחד מהם על אחת כמה וכמה שיבצר ממנו. שאפילו יעיין בכל דין ודין דברי הגמרא והמפרשים ודברי כל הפוסקים שהוא טורח גדול מאד השכחה מצויה באדם ומה גם בדברים רבי ההסתעפות ונמצא יגע לריק ח"ו :

ואם יאמר אדם לבחור בספרי הקוצרים כסמ"ק והאגור והכל בו. באמת שזו דרך קצרה וארוכה כי מעולם לא יוכל לדעת שום דין כהלכתו. ובפרט בספר האגור כי בהרבה מקומות מביא לשון הטור כהייתו והלשון שהוא צריך נגר ובר נגר דיפרקיניה והוא ז"ל מעתיקו כמו שמצאו. גם במקומות מביא פוסק אחד להתיר בלי שום חולק במקום שכל גדולי ישראל חולקים ואוסרים וגם הפוסק הוא שמביא אותו הדין להתיר כתב שיש לגמגם בו. והוא ז"ל כתב דברי ההיתר ולא זכר דברי הגמגום הנזכר בדברי הפוסק ההוא עצמו. דוק במה שכתב בסימן תל"ד על גלגל המגלגל מים ובגלגל קבועים כלים קטנים נקובים בכונס משקה. ועיין במה שכתבתי עליו בטור יו"ד סימן ר"א ותשכח דהכי היא כמה דאמינא :

על כן אני הדל באלפי יוסף במוהר"ר אפרים במוהר"ר יוסף קאר"ו זלה"ה קנאתי לה' צבאות ונערתני חצני לסקל המסילה והסכמתי לחבר ספר כולל כל הדינים הנוהגים בביאור שרשיהם ומוצאיהם מהגמרא עם כל חילוקי סברות הפוסקים איש לא נעדר. ולא ראיתי לעשות ספר זה חיבור בפני עצמו כדי שלא אצטרך לכפול ולכתוב דברי מי שקדמני ולכן הסכמתי לסמכו לאחד מהפוסקים המפורסמים. ועלה בדעתי לסמכו לספר הרמב"ם ז"ל להיותו הפוסק היותר מפורסם בעולם. וחזרתי בי מפני שאינו מביא אלא סברא אחת והייתי צריך להאריך ולכתוב סברות שאר הפוסקים וטעמם. ולכן הסכמתי לסמכו לספר ארבעה טורים שחבר הרב רבינו יעקב בן הרא"ש ז"ל כי הוא כולל רוב דעות הפוסקים :

וזה משפט הספר ומעשהו לבאר הדין שכתב בעל הטורים אם הוא משנה או ברייתא או תוספתא או מימרא בתלמוד בבלי או ירושלמי או בסיפרא או בסיפרי או במכילתא ואם הוא מוסכם או אם הוא מחלוקת תנאים או אמוראים והמחבר פסק כאחד מהם ומאיוזה טעם פסק כמותו. ואם מביא המחבר סברות פוסקים חולקים בדין ההוא יבאר טעם כל אחד מהסברות שרשה ומוצאה מהתלמוד. ואם המחבר ישמט סברת איזה פוסק כמו שתמצא פעמים הרבה שהשמט סברת הרי"ף או סברת הרמב"ם או סברת פוסקים אחרים יביא סברת הפוסקים הנשמטים וטעמם. ואם דברי איזה מהפוסקים ההם בין שמביאם המחבר בין שאינו מביאם אינם מובנים יבאר דבריהם. ובפרט דברי הרמב"ם ז"ל כי בהרבה מקומות דבריו סתומים וחתומים הם מתבארים בספר הזה על פי מה שפירשו בו מגיד משנה והר"ן. ולפעמים יקשה על פירושו ויפרש בדרך אחרת והמעייין את אשר יבחר ירצה ויקרב. ובקצת מקומות שיש בדברי הרמב"ם שצריכים ביאור והמפרשים הנזכרים לא דברו בו יפרש דבריו. ואם המחבר הזה בעל הטורים מקשה על איזה מהפוסקים יתרץ קושיתו או תמיהתו. ואם נמצא איזה דין מחודש בדברי איזה פוסק או מפרש ולא הביאו המחבר יביאנו ויבאר טעמו :

נמצא שמי שיהיה ספר זה לפניו יהיו סדורים לפניו דברי התלמוד עם פירוש רש"י והתוספות והר"ן ופסקי הרי"ף והרא"ש והמרדכי והרמב"ם והגהותיו ומגיד משנה ורבינו ירוחם וספר התרומה ושבלי הלקט והרוקח ושערי דורא וספר התשב"ץ וספר העיטור ונמקי יוסף וסמ"ג וסמ"ק וארחות חיים ותורת הבית והגהות אשירי וספר המנהיג והאגור וספר בעלי הנפש להראב"ד ותשובות הרא"ש והרשב"א והר"י בר ששת וה"ר שמעון בר צמח ומהר"י קולון ותרומת הדשן. כל דבריהם מבוארים היטיב. ובקצת מקומות מאמרי הזוהר :

ולהיות כי כבר נודע שהרא"ש והמרדכי וסמ"ג וסמ"ק וספר התרומה והגהות מיימון כולם נמשכים אחר דברי התוספות על הרוב לכן אם בקצת מקומות לא אכתוב דעתם אל יחדשנו שומע כי כשאני כותב דעת התוספות אני צריך לכתוב דעת הקדושים הללו שסתמם כפירושהם. והנה בא לידי קצת תשובות הרשב"א כתובות בעט ברזל ועופרת בדפוס וכתוב בתחלתן שהם תשובות הרמב"ן. וכשאני כותב מאותן תשובות אע"פ שאני יודע שהיא תשובת הרשב"א אני כותב כתוב בתשובות להרמב"ן לפי שספרי הדפוס מצויים ביד כל אדם ומי שירצה לעיין לשון התשובה עצמה יוכל לעמוד עליה :

והנה בא לידי ביאור רוב ספר אורח חיים לרבינו הגדול כמה"ר יצחק אבובב ז"ל וביאור תחלת ספר אורח חיים ותחלת ספר יורה דעה לרב כמה"ר יעקב בן חביב ז"ל. והסכמתי לכתוב דבריהם בשמם. ובמקום שנ"ל לחלוק עליהם אכתוב מה שקשה לי על דבריהם ואכתוב דעתי והמעייין יבחר הטוב בעיניו. ולהיות ספר ארבע טורים מלא טעויות סופר בכמה מקומות אעיר על מקומות הטעות ואכתוב הלשון המתוקן כהלכתו על פי ספרים מוגהים ונכונים שהגהתי מהם :

ועלה בדעתי שאחר כל הדברים אפסוק הלכה ואכריע בין הסברות כי זהו התכלית להיות לנו תורה אחת ומשפט אחד. וראיתי שאם באנו לומר שנכריע דין בין הפוסקים בטענות וראיות תלמודיות הנה התוספות וחיידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל מלאים טענות וראיות לכל אחת מהדיעות. ומי זה אשר יערב לבו לגשת להוסיף טענות וראיות. ואיזהו אשר ימלאהו לבו להכניס ראשו בין ההרים הררי אל להכריע ביניהם על פי טענות וראיות לסתור מה שביררו הם או להכריע במה שלא הכריעו הם. כי בעונותינו הרבים קצר מצע שכלינו להבין דבריהם כל שכן להתחכם עליהם. ולא עוד אלא שאפילו היה אפשר לנו לדרוך דרך זה לא היה ראוי להחזיק בה לפי שהיא דרך ארוכה ביותר :

ולכן הסכמתי בדעתי כי להיות שלשת עמודי ההוראה אשר הבית בית ישראל נשען עליהם בהוראותיהם הלא המה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ז"ל אמרתי אל לבי שבמקום ששנים מהם מסכימים לדעת אחת נפסוק הלכה כמותם אם לא במקצת מקומות שכל חכמי ישראל או רובם חולקין על הדעת ההוא ולכן פשט המנהג בהיפך :

ומקום שאחד מן הג' העמודים הנזכרים לא גילה דעתו בדין ההוא והשני עמודים הנשארים חולקין בדבר הנה הרמב"ן והרשב"א והר"ן והמרדכי וסמ"ג ז"ל לפנינו אל מקום אשר יהיה שמה הרוח רוח אלה"ן קדישין ללכת נלך כי אל הדעת אשר יטו רובן כן נפסוק הלכה :

ובמקום שלא גילה דעתו שום אחד מן הג' עמודים הנזכרים נפסוק כדברי החכמים המפורסמים שכתבו דעתם בדין ההוא. ודרך זו דרך המלך נכונה וקרובה אל הדעת להרים מכשול :

ואם בקצת ארצות נהגו איסור בקצת דברים אע"פ שאנו נכריע בהפך יחזיקו במנהגם כי כבר קבלו עליהם דברי החכם האוסר ואסור להם לנהוג היתר כדאיתא בפרק מקום שנהגו (פסחים נא א) :

ולהיות סימני מפתחות ספר הטורים קצרות ביותר והרוצה לבקש דין אחד לפעמים לא יוכל להבחין אם הוא בסימן זה או בסימן אחר או אם מביא אותו דין בעל הספר. לכן ראיתי לעשות מפתחות אחרות שמזכירין כל הדינים הבאים בסימן ההוא בפרט. ואח"כ כתבתי רמזי כל הדינים המחודשים שהבאתי בביאור זה הנקרא ספר בית יוסף כדי שימצא כל אדם הדין שירצה בנקלה :

ותועלת ספר זה לחכמים מבואר. ולבוחרים בקיצור זה היא דרך ארוכה וקצרה. ואשר אין בו כח לעמוד יעייין בו להבין כוונת דברי המחבר ספר ארבעה טורים על בוריין. **נמצא שספר זה מזון לכולא ביה. על כן קראתיו בית יוסף כי כשם שמבית יוסף היו נזונים הכל מזון הגוף כך יהיו נזונים מספר זה מזון הנפש. ועוד טעם שני כי זה חלקי מכל עמלי והוא ביתי בעולם הזה ובעולם הבא.** ומהשם יתברך אשאל יעזרני על דבר כבוד שמו לסדר ספר זה מנוקה ומשופה מכל טעות ושגיאה. בו יתברך בטח לבי ונעזרתי ירחם עלי ויחנני מתנת חנם כי חנוני הם חנונים ומרוחמיו הם מרוחמים כדכתיב (שמות לג יט) וחננתי את אשר אחון ורחמתי את אשר ארחם:

3 טור אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרע

מאי חנוכה דתניא בכ"ה בכסליו יומי חנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא למגזר בהון תענית שכשנכנסו עו"ג בהיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה יד מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך א' של שמן שהיה חתום בחותמו של כ"ג ולא היה בו אלא כדי להדליק יום א' ונעשה בו נס והדליקו בו ח' ימים לשנה אחרת קבעום ח' י"ט בהלל ובהודאה פי' לומר בהן הלל ולהודות לומר בו על הנסים בהודאה אבל מותרין הן בעשיית המלאכה ונוהגות הנשים שלא לעשות מלאכה בעוד שהנרות דולקות ואין להקל להן:

4 בית יוסף אורח חיים סימן תרע

ואיכא למידק למה קבעו שמנה ימים דכיון דשמן שבפך היה בו כדי להדליק לילה אחת ונמצא שלא נעשה הנס אלא בשבעה לילות. וי"ל שחילקו שמן שבפך לשמנה חלקים ובכל לילה היו נותנים במנורה חלק אחד והיה דולק עד הבוקר ונמצא שבכל הלילות נעשה נס. ועוד י"ל שלאחר שנתנו שמן בנרות המנורה כשיעור נשאר הפך מלא כבתחלה וניכר הנס אף בלילה הראשונה. אי נמי שבליל ראשון נתנו כל השמן בנרות ודלקו כל הלילה ובבוקר מצאו הנרות מלאים שמן וכן בכל לילה ולילה:

5 טור אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעא

ומצוה להניחה בטפח הסמוך לפתח(ד) משמאל כדי שתהא מזוזה מימין ונר חנוכה משמאל וכתב אבי העזרי שאם אין מזוזה בפתח מניחה מימין ובס"ה הקטן כתב שאם מניחה בדלת עצמה יניחה מחציו של כניסה לצד שמאל ובב"ה מניחה לדרום(ו) זכר למנורה שהיתה בדרום ע"כ: חצר שיש לה ב' פתחים מב' רוחות צריך להדליק בב' פתחים שלא יחשדוהו העוברים לומר כשם שלא הדליק בזה הפתח כך לא הדליק באחרת הילכך אם ב' הפתחים מרוח אחת שיכולין לראות כאחד די לו באחד מהן וכתב בעל התרומה לדידן שמדליקין בפנים אפי' בב' רוחות די לו באחד מהן שאין היכירא אלא לבני הבית והם יודעים ששני הפתחים של איש אחד ונראה שאין להקל ואף לדידן איכא חשש כיון שמדליקין בפתח(ט) הבית העוברין רואין שלא הדליק ואיכא חשד:

6 בית יוסף אורח חיים סימן תרעא:ז

ומ"ש שמניחין נר חנוכה בבית הכנסת. נראה שתיקנו כן מפני האורחים שאין להם בית להדליק בו וכמו שתיקנו קידוש בבית הכנסת משום אורחים דאכלו ושתו בבי כנישתא (עי' לעיל סי' רסט) וכן כתב הכל בו (סי' מד ד ע"א) וכתב [עוד] טעם אחר שהוא כדי לפרסם הנס בפני כל העם ולסדר הברכות לפניהם שיש בזה פרסום גדול להש"י וקידוש שמו כשמברכין אותו במקלות וזה לשון הריב"ש בתשובה (סי' קיא) המנהג הזה להדליק בבית הכנסת מנהג ותיקין הוא משום פרסומי ניסא כיון שאין אנו יכולין לקיים המצוה כתיקונה להדליק כל אחד בפתח ביתו מבחוץ מפני שיד האומות תקיפה ומברכין על זה כמו שמברכין על הלל דראש חדש אף על פי שאינו אלא מנהג (עי' לעיל סי' תכב קכב.) ומכל מקום באותה הדלקה של בית הכנסת אין אדם יוצא בה וצריך לחזור ולהדליק כל אחד בביתו עכ"ל:

7 טור אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצד

חייב כל אדם ליתן מתנות לעניים(א) ולפחות שתי מתנות לב' עניים מעות שגבן לחלק' לעניים בפורים אין רשאי לשנותן לצדקה אחרת ואין העני רשאי להוציאן לד"א אלא בסעודת פורים ואין מדקדקין בהן אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנין לו אחד ישראל ואחד עו"ג:

8 תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף עח עמוד ב

רבי שמעון בן אלעזר אומר משום רבי מאיר: הנותן דינר לעני ליקח לו חלוק, לא יקח בו טלית, טלית - לא יקח בו חלוק, מפני שמעביר על דעתו של בעל הבית.

9 בית יוסף אורח חיים סימן תרצד

ויש לתמוה על רבינו שפסק להאי ברייתא דקתני ואין העני רשאי ליקח מהם רצועה לסנדלו שהרי כתבו הרי"ף (ב"מ מח:) והרא"ש (ב"מ פ"ו סי' ט) שם דליתא להאי ברייתא דסברה דמעביר על דעתו של בעל הבית גזלן הוי אלא כרבן גמליאל קיימא לן דמיקל וגם הרמב"ם בפרק ב' מהלכות מגילה (הט"ז) השמיט הא דאין עני רשאי להוציאן לדבר אחר ורבינו ירוחם (נ"י ח"ב) כתב להאי ברייתא וגריס בה דברי רבי מאיר שאמר משום רבי עקיבא וכתב שרבים חולקים על הרי"ף ופוסקים כרבי עקיבא מחבירו ושדברי הרי"ף נראים וכן נראה שהוא דעת הרמב"ם ז"ל:

10 טור אורח חיים הלכות מגילה ופורים סימן תרצה

מצוה להרבות בסעודת פורים וצריך שישתכר עד שלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי ואם אכל בלילה לא יצא ואומר על הניסים בבה"מ בהודאה ואם התחיל בסעודתו ביום ומשכה עד הלילה כתב א"א הרא"ש ז"ל שא"א על הניסים צריך לשלוח מנות איש לרעהו לפחות ב' מנות לאדם אחד ואם החליף סעודתו בשל חבירו יצא:

11 בית יוסף אורח חיים סימן תרצה

תוב בארחות חיים (הל' פורים אות לח) חייב אינש לבסומי בפוריא לא שישתכר שהשיכרות איסור גמור ואין לך עבירה גדולה מזו שהוא גורם לגילוי עריות ושפיכות דמים וכמה עבירות זולתן אך שישתה יותר מלימודו מעט: